

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av posthusbyggnad i Vasastaden i Stockholm; given Stockholms slott den 16 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sigurd Ribbing.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Tillförordnade departementschefen, statsrådet Ribbing anför:

I skrivelse den 13 december 1927 har *generalpoststyrelsen* framlagt förslag till beredande av förbättrade lokaler för postkontoret Stockholm 6, för vilket lokaler äro förhyrda i huset nr 58 vid Odengatan, alltså vid Odenplan.

Styrelsen lämnar till en början en redogörelse för lokalförhållandena för de fyra övriga postkontor i Stockholm, nämligen Stockholm 1, 2, 4 och 5, från vilka jämte postkontoret Stockholm 6 utdelningen genom brevbärare och värdebrevbärare av ankommande post äger rum, och framgår härav, att dessa fyra post-

kontor kunna sägas hava tillfredsställande lokaler. Beträffande åter postkontoret Stockholm 6 anför styrelsen:

Lokalerna för detta postkontor hade sedan länge varit synnerligen otillfredsställande. Postkontoret disponerade en golvyta av allenast 506 kvadratmeter. Rörelsen liksom ock personalens omfattning vid kontoret kunde jämföras med rörelsen och personalen vid postkontoret Stockholm 5, vars nyanskaffade lokal hade en golvyta av 1,222 kvadratmeter. Postkontoret Stockholm 6 hade alltså ett utrymme, som vore mindre än hälften av vad som erfordrades för en ekonomisk och i övrigt tillfredsställande avveckling av trafiken vid kontoret.

Ett postkontor av den typ, varom här vore fråga, kunde uppdelas i tvenne huvudavdelningar, nämligen kassaexpedition och brevbärarexpedition.

Med *kassaexpedition* avsåges den del av postkontoret, där allmänheten betjänades med in- och utlämning av post och där den inlämnade posten vidare behandlades. I nedanstående tablå lämnades en jämförelse mellan antalet inlämnade försändelser under år 1926 vid postkontoren Stockholm 5 och Stockholm 6:

	Stockholm 5	Stockholm 6
vanliga brevårsändelser	2,356,429	2,092,950
rekommenderade brevårsändelser	62,288	42,351
assurerade brevårsändelser	4,488	4,212
vanliga paket	73,776	63,268
assurerade paket	3,009	1,112
postanvisningar	88,377	99,920
inbetalningskort	14,205	21,461
postsaksförsändelser	7,462	11,257
Summa avgångna försändelser	2,610,034	2,336,531

Inlämningsrörelsen vid postkontoret Stockholm 6, som alltså under år 1926 varit i det närmaste av samma omfattning som vid postkontoret Stockholm 5, hade år 1927 synnerligen kraftigt utvecklats, så att vid det förra postkontoret antalet inlämnade försändelser komme att bliva ej oväsentligt större än vid det senare. Likväl förfogade kassaexpeditionen vid postkontoret Stockholm 5 över en golvyta av 544 kvadratmeter mot allenast 286 kvadratmeter vid postkontoret Stockholm 6.

Brevbärarexpeditionen utgjorde den del av postkontoret, inom vilken den ankommande posten öppnades och behandlades, fördelades till brevbärarna och av dessa förarbetades för utdelning. Den personalstyrka, som härför användes, vore ungefär lika vid postkontoren Stockholm 5 och Stockholm 6, nämligen 112 respektive 109 personer. För brevbärarexpeditionen disponerades vid det förra postkontoret en lokalyta av 678 kvadratmeter och vid det senare postkontoret endast 220 kvadratmeter. Här framträdde således nödvändigheten av ökade lokaler ännu starkare än beträffande kassaexpeditionen. Trångboddheten för brevbärarexpeditionen vore också så stor, att den icke endast omöjliggjorde ett rationellt ordnande av arbetet utan även torde närma sig gränsen för vad som vore hygieniskt försvarligt.

Sedan år 1921, då styrelsen förhandlade om fortsatt förhyrande av nuvarande lokaler för postkontoret Stockholm 6, hade folkmängden inom postkontorets brevbäringsområde på grund av den livliga byggnadsverksamheten inom Rörstrands- och Atlasområdena ökat med mer än 12,000 personer och antalet brevbärare från 88 till 109. Sannolikt måste man räkna med ytterligare ökning av invånareantalet inom sagda områden och såsom en följd härav även av antalet brevbärare. Vid kassaexpeditionen hade rörelsen under åren 1921—1926 ökat

med 77 procent. Trafiken vid postkontoret, vars lokaler redan år 1921 voro synnerligen trånga och otidsenliga, hade sedan nämnda år oavslått stegrats, så att styrelsen för avveckling av högtrafiken vid jul och nyår måst förhyra särskilda lokaler, sedan flera år tillbaka för brevbärarexpeditionen och julen 1927 jämväl för viss del av kassaexpeditionen. Härtill komme de otillfredsställande anordningarna för postens transporterande. All till postkontoret ankommande post måste nämligen bäras från transportåkdonen å gatan genom en portgång, vidare över gården, där en trappa måste passeras, enär gården låge i två plan, och slutligen uppför en synnerligen trång trappa, som ledde till brevbärarexpeditionen. Den avgående posten från postkontoret måste likaledes bäras över gården och genom portgången. På detta sätt måste dagligen transporteras ett hundratal postsäcker och postpåsar. Särskilt under vintern, då isbildning förekomme å gård och trappor, vore transporterarna synnerligen besvärande. Olycksfall hade även härvid inträffat. Dessutom vore transporterarna mycket tidsödande, vilket motverkade de anordningar, styrelsen vidtagit i syfte att den första brevbäringsturen för dagen skulle kunna utgå så tidigt som möjligt.

Styrelsen framhåller, att det sålunda obestriddligen föreläge ett oavvisligt behov att för ifrågavarande postkontor omedelbart anskaffa nya lokaler samt att styrelsen också sedan flera år tillbaka gjort oavslått försök att lösa frågan. Härom anför styrelsen:

Sålunda hade styrelsen vid olika tillfällen förhandlat med ett flertal ägare av fastigheter i närheten av Odenplan om att förhyra lokal eller inköpa bebyggd fastighet, vari efter omändring postkontorslokalen kunde inredas, men hade något antagbart anbud icke kunnat erhållas. Styrelsen hade jämväl förhandlat med ägaren av den fastighet, där postkontoret nu vore inrymt, om förändringar inom fastigheten i syfte att erhålla tillfredsställande lokaler för postkontoret. Dessa förändringar komme emellertid på grund av byggnadens konstruktion att draga högst betydande utgifter, vilket skulle föranleda en så väsentlig höjning av hyresbeloppet för postkontoret, att det vore för staten ekonomiskt fördelaktigare att uppföra egen posthusbyggnad. Härtill komme, att postkontoret under ombyggnadstiden icke kunde kvarstanna inom byggnaden.

Styrelsen anför härefter, att det icke återstått annan möjlighet att ordna lokalfrågan med tanke jämväl på framtiden än att förvärva en tomt och därå uppföra en posthusbyggnad. Då inom det område av staden, där postkontoret Stockholm 6 med hänsyn till poströrelsen kunde förläggas, icke finnes annan obebyggd tomtmark än den Stockholms stad tillhöriga, i kvarteret Resedan belägna marken, hade styrelsen inlett förhandlingar om förvärfv av mark inom detta kvarter.

Med skrivelse den 9 februari 1928 har styrelsen överlämnat ett såsom resultat av berörda förhandlingar mellan styrelsen och Stockholms stads fastighetsnämnd den 27 januari och den 3 februari 1928 upprättat avtal, varigenom staden till styrelsen för en köpeskilling av 182,000 kronor försäljer ett inom nämnda kvarter i hörnet av Odengatan och Dalagatan beläget område med en areal av omkring 1,050 kvadratmeter. Avtalet är upprättat under förutsättning, att för kvarteret Resedan fastställas byggnadsbestämmelser enligt stadsplanenämndens den 10 januari 1928 angivna förslag innebärande, att högst 4-våningars hus av 15 meters bredd utan inredd vind må uppföras och att gårdsutrymmet må överbyggas högst 5 meter över Odengatans plan. Vidare stadgas i avtalet, att å det

försålda området skall uppföras nybyggnad av sten till full höjd och att byggnaden skall vara färdig senast den 1 juli 1930. Avtalet är bindande endast under förutsättning att detsamma godkänts av stadsfullmäktige genom vederbörligen fastställt beslut före den 17 april 1928 samt av Kungl. Maj:t och riksdagen före den 10 maj 1928.

Vidare har styrelsen överlämnat av professorn E. Lallerstedt utarbetade ritningar och kostnadsberäkningar för en posthusbyggnad å berörda tomtområde samt härom anfört:

Enligt ritningarna vore avsett, att byggnaden skulle innehålla:

i källarvåningen: förutom pannrum, kolrum och förrådsrum m. m., kapprum och toaletter för postpersonalen, utrymme med anordningar för lastning av post till och från postverkets motorfordon samt ett för uthyrning avsett större garage;

i bottenvåningen: de egentliga expeditionslokalerna för postkontoret, utrymmen för värdebrevbärarexpedition samt, i förekommande fall, lokaler för telegrafexpedition m. m.;

i våningen 1 trappa upp: lokaler för postkontorets brevbararexpedition samt en för värmeledningsskötaren och portvakten vid fastigheten avsedd lägenhet om 2 rum och kök; samt

i våningarna 2 och 3 trappor upp: bostadslägenheter om sammanlagt 38 rum jämte kök, kokvrår, hallar och badrum.

Mot ritningarna hade byggnadsstyrelsen i avgivet yttrande icke framfört någon erinran liksom ej heller mot tomtförvärvet. Beträffande däremot de beräknade kostnaderna för byggnadens uppförande, vilka av professorn Lallerstedt upptagits till ett belopp av 754,000 kronor, hade byggnadsstyrelsen ansett, att desamma kunde nedsättas till 715,000 kronor.

Beträffande den ekonomiska innebörden av byggnadsföretaget anför generalpoststyrelsen:

Genom uppförandet av byggnaden på sätt ritningarna utvisade skulle erhållas en postkontorslokal — inberäknat, i förekommande fall, lokal för telegraminlämning m. m. — i bottenvåningen och våningen 1 trappa upp om sammanlagt 1,373 kvadratmeter. Dessutom skulle till postkontorets disposition erhållas ett utrymme i källarvåningen om sammanlagt 604 kvadratmeter.

För de lokaler för postkontoret Stockholm 6, vilka skulle kunna anordnas inom den fastighet, där postkontoret för närvarande vore inrymt, hade av hyresvärden under hand begärts en hyra motsvarande kronor 43:15 per kvadratmeter golvyta och år. För övriga av postverket förhyrda postkontorslokaler i Stockholm erlades för närvarande en årshyra, inklusive värmeersättning, per kvadratmeter räknat, av högst kronor 67:98 och lägst kronor 27:97. Medelhyran — med värmeersättning inräknad — för samtliga dessa förhyrda lokaler utgjorde för närvarande kronor 45:61 per kvadratmeter och år.

Därest ovannämnda medelhyra för de på privat väg i Stockholm förhyrda postkontorslokalerna lades till grund för beräkning av hyran för de för postkontoret i nu omhandlade nybyggnad avsedda lokaler, som skulle förläggas till bottenvåningen och våningen 1 trappa upp, kunde årshyran för dessa lokaler beräknas till 62,623 kronor. För postkontorets lokaler i källarvåningen torde icke böra beräknas lägre hyresersättning än 10 kronor per kvadratmeter eller 6,040 kronor, vadan den sammanlagda hyran för postkontoret skulle uppgå till 68,663 kronor. För portvaktslägenheten om 2 rum och kök i våningen 1 trappa upp borde kunna upptagas en hyra av 1,200 kronor. För de till uthyrning avsedda lokalerna beräknade generalpoststyrelsen följande årshyror: för garageutrymmet (340 kvadratmeter) 15 kronor per kvadratmeter eller 5,100 kronor,

och för bostadslägenheterna, efter en årshyra av 700 kronor per bostadsrum, inklusive värme och varmvatten, 26,600 kronor eller tillsammans 31,700 kronor.

Bruttoinkomsten från fastigheten, enligt ovannämnda uppskattning, skulle alltså uppgå till 101,563 kronor.

Då byggnadens uppförande av byggnadsstyrelsen beräknats draga en kostnad av 715,000 kronor och för tomten vore avtalat ett pris av 182,000 kronor, motsvarade dessa beräknade hyresinkomster en bruttoavkastning av 11.3 % å det uti fastigheten nedlagda kapitalet.

Enär sammanlagda utgifterna för fastigheten, häri således även inräknade utgifterna för uppvärmning och varmvatten samt för de på bostadslägenheterna belöpande skatterna, uppskattades till 2.3 % av fastighetsvärdet, kunde sålunda fastighetsavkastningen beräknas till netto 9 %. Även om, såsom byggnadsstyrelsen ifrågasatt, de beräknade hyresbeloppen reducerades med 10 %, skulle fastigheten komma att lämna en avkastning, som måste anses fullt tillfredsställande.

Slutligen anför styrelsen:

På grund av den under utredning varande frågan rörande gemensamma lokaler och personal för post- och telegrafverken ansåge styrelsen sig böra meddela, att av telegrafverket för närvarande förhyrdes inom det område, varom nu vore fråga, *dels* vid Norrtullsgatan lokal för telefonstation med automatisk växelanordning, *dels ock* i huset Karlbergsvägen 8 lokal för telegraminlämning m. m. Det låge i sakens natur, att beträffande den förstnämnda automatiska telefonstationen det enbart ur kostnadssynpunkt icke gärna syntes kunna ifrågakomma att förflytta densamma. Vad åter beträffade den till huset Karlbergsvägen 8 förlagda expeditionen, torde densamma kunna, om så skulle anses lämpligt, beredas lokaler i här ovan föreslagna posthusbyggnad.

Styrelsen hemställer alltså, att för inköp av ovan omförmälda tomtområde och uppförande därå av en posthusbyggnad måtte ställas till styrelsens förfogande ett belopp av 897,000 kronor.

Av den förebragta utredningen framgår, att lokalförhållandena för postkontoret Stockholm 6 på grund av den kraftiga stegringen i poströrelsen vid sagda kontor numera äro i hög grad otillfredsställande. Då en ytterligare försämring härutinnan torde komma att inträda på grund av fortsatt trafikökning, synes det ej utan olägenhet kunna längre anstå med åtgärder för tillgodoseende av det ökade behovet av bättre lokaler för ifrågavarande postkontor. De undersökningar, som i sådant hänseende verkställts, hava givit vid handen, att den enda för en längre tid framåt lämpliga utvägen att lösa förevarande lokalfråga är att uppföra en nybyggnad för postkontoret. Då den för sådant ändamål föreslagna tomten i kvarteret Resedan synes lämplig och de föreslagna villkoren för dess förvärvande godtagbara, vill jag tillstyrka, att sagda tomt inköpes för postverkets räkning. Vad beträffar den posthusbyggnad, som skulle uppföras å tomten, är det avsett, att de för postkontoret obehöfliga två översta våningarna skulle inredas till bostadslägenheter för uthyrning. Med anledning härav kunde ifrågasättas, huruvida icke i dessa våningar skulle kunna inrymmas någon eller några av de statsinstitutioner i huvudstaden, för vilka lokaler alltjämt måste förhyras. Enligt vad jag inhämtat finnes dock på grund av vederbörande hyreskontrakts giltighetstid eller andra omständigheter för närvarande icke någon dylik statsinstitution, som lämpligen kan förläggas till

Departements-
chefen.

den nya posthusbyggnaden. Därest emellertid så skulle bliva förhållandet, kunna berörda bostadsvåningar utan svårighet och för en kostnad av sammanlagt endast omkring 14,000 kronor omändras till ämbetslokaler. Med hänsyn härtill och då byggnaden i varje fall måste uppföras till full höjd och densamma även med de översta våningarna uthyrda såsom bostäder beräknas giva skälig avkastning på det nedlagda kapitalet, anser jag mig böra tillstyrka, att sagda byggnad uppföres på sätt föreslagits; dock torde byggnadskostnaderna böra upptagas till det av byggnadsstyrelsen beräknade beloppet, 715,000 kronor.

Av det belopp, 897,000 kronor, som sålunda erfordras för ifrågavarande ändamål, har generalpoststyrelsen föreslagit, att ett belopp av 599,300 kronor skulle täckas med de medel, som bleve frigjorda genom försäljning av gamla centralposthuset i Göteborg. Emellertid har Kungl. Maj:t förut i proposition angående försäljning av nämnda fastighet föreslagit annan användning av sagda medel. Vid sådant förhållande torde omförmälda belopp, 897,000 kronor, i sin helhet böra anvisas såsom kapitalökningsanslag och utgå av lånemedel. Härav erfordras för budgetåret 1928—1929 för gäldande av köpeskillingen för tomten 182,000 kronor och för påbörjande av posthusbyggnaden 500,000 kronor eller sålunda tillhopa 682,000 kronor. Enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat torde de för anslagets täckande erforderliga medlen böra beredas genom höjning av den i förslaget till riksstat för budgetåret 1928—1929 under rubriken »Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Övriga fasta lånemedel» med motsvarande belopp.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- dels* för inköp av ovan omförmälda område i kvarteret Resedan
- i Stockholm samt uppförande därå av en posthusbyggnad för budgetåret 1928—1929 anvisa ett reservationsanslag av kronor 682,000, att utgå av lånemedel;

dels ock i förslaget till riksstat för budgetåret 1928—1929 höja den under rubriken »Lånemedel. I. Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Övriga fasta lånemedel» med 682,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.